

Nr 169

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar; given Stockholms slott den 6 april 1956.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

GUSTAF ADOLF

Herman Zetterberg

Propositionens huvudskliga innehåll

I propositionen föreslås ett tillägg till övergångsbestämmelserna till 1955 års lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, föranlett av vissa övergångssvårigheter i fråga om befattningen med vatten- och avloppsfrågor för municipalsamhällen.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955
(nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar**

Härigenom förordnas, att övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Denna lag — — — juli 1955.

Lagen skall — — — sitt verksamhetsområde.

Kostnad som — — — i byggnadslagen.

Såvitt lagen medför inskränkning av hittillsvarande befogenhet för kommun eller municipalsamhälle att vidtaga åtgärder för vattenförsörjning och avlopp äger den ej tillämpning före den 1 april 1957.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 mars 1956.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, kommunikations-, finans- och inrikesdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilson anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, *fråga rörande befattningen med vatten- och avloppsfrågor för municipalsamhälle* samt anför därvid följande.

Vid tillämpningen av lagen den 3 juni 1955 om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, vilken trätt i kraft den 1 juli 1955, har uppkommit vissa spörsmål, som avser befattningen med vatten- och avloppsfrågor för municipalsamhälle och som aktualiserat fråga om en ändring i nämnda lag.

I anledning härav har inom justitiedepartementet upprättats en den 20 februari 1956 dagtecknad promemoria, i vilken närmare redogjorts för ifrågavarande spörsmål. Vid promemorian har fogats förslag till lag angående ändring av övergångsbestämmelserna till lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar, vilket torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet (*bilaga B*).

Över promemorian har, efter remiss, yttranden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, länsstyrelserna i Kristianstads, Göteborgs och Bohus samt Västerbottens län ävensom svenska stadsförbundet och landskommunernas förbund. Länsstyrelserna i Kristianstads samt Göteborgs och Bohus län har vid sina yttranden fogat utlåtanden av vederbörande distriktsingenjörer för vatten och avlopp.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende till behandling.

Gällande bestämmelser. Frågan om de borgerliga primärkommunernas och municipalsamhällellens befogenhet att utföra vatten- och avloppsanläggningar får bedömas enligt de allmänna kompetensbestämmelserna i *kommunallagen den 18 december 1953*. Enligt 3 § i denna lag äger kommun att själv, efter vad i lagen närmare bestämmes, vårda sina angelägenheter, såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan. I 79 § samma lag ges motsvarande bestämmelse för municipalsamhälle. Om Kungl. Maj:t förordnat, att för område på landet, som ej utgör egen

kommun, skall lända till efterrättelse ordningsstadgan för rikets städer eller vad om stad är föreskrivet i byggnadslagen och byggnadsstadgan, i brandlagen och brandstadgan eller i hälsovårdsstadgan, äger Kungl. Maj:t, där särskilda skäl föranleder därtill, besluta att området skall utgöra ett municipalsamhälle, vilket äger att oberoende av kommunen i övrigt självt vårda de angelägenheter, som föranledes av sådana bestämmelsers tillämpning inom samhället.

Vad angår skyldighet att taga befattning med vatten- och avloppsfrågorna innehåller *hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919* vissa bestämmelser, som tidigare i praxis ansetts kunna medföra skyldighet för kommun att utföra vatten- och avloppsanordningar åtminstone där sådana anordningar påkallats av sanitära missförhållanden. Med avseende å municipalsamhälle, som utgör särskilt hälsovårdsområde, har den nämnda skyldigheten ansetts åvila samhället. I *lagen den 3 juni 1955 om allmänna vatten- och avloppsanläggningar* har emellertid (i 3 §) införts ett uttryckligt stadgande om skyldighet för kommun att ombesörja eller tillse, att allmän vatten- och avloppsanläggning kommer till stånd, där till förekommande av sanitär olägenhet påkallas att vattenförsörjning och avlopp för visst område ordnas i ett större sammanhang. Jämlikt 26 § nämnda lag skall vad i lagen sägs om kommun ock gälla municipalsamhälle, varest byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning.

Beträffande motiven till den berörda bestämmelsen i 26 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar må hänvisas till följande uttalande av föredragande departementschefen (prop. 1955:121 s. 58):

De sakkunniga har föreslagit, att municipalsamhällenas befattning med vatten- och avloppsfrågor skulle avvecklas. En sådan åtgärd skulle sannolikt i många fall visa sig ändamålsenlig ur vatten- och avloppsverksamhetens synpunkt. De skäl som de sakkunniga i detta sammanhang åberopat kan emellertid även anföras till stöd för åsikten, att municipalinstitutet bör helt avskaffas. Här möter ett stort och svårlöst frågekomplex, som knappast torde kunna lösas i förevarande begränsade sammanhang. En antydning om svårigheterna ges i de remissyttranden, vilka framhållit att en isolerad utbrytning av vatten- och avloppsfrågorna från övriga tätortsfrågor skulle kunna ge upphov till intressekonflikter, då det gäller att samordna ledningsbygandet med samhällsplaneringen i övrigt. I de orter, där förutsättningarna för en sådan samordning är goda, kan municipalinstitutets berättigande måhända ifrågasättas. Om åter en dylik samordning är svår att åvägbringa, visar detta att municipalbildningen för närvarande fyller ett behov. Att genom lagstiftning framtvunga ett samgående även i fall, då förutsättningar därför saknas, synes i varje fall icke lämpligt. I stället bör åt tillämpningen överlämnas att från fall till fall söka finna den smidigaste lösningen av samordningsfrågan.

Jag kan således, i motsats till de sakkunniga, icke finna tillräckliga skäl för att municipalsamhällena i förevarande sammanhang befrias från skyldighet att ställa sig som huvudmän för vatten- och avloppsanläggningar.

Med det sagda avser jag dock endast sådana municipalsamhällen, inom vilka gäller byggnadslagens bestämmelser för stad. Inom annat municipalsamhälle bör skyldigheten att sörja för erforderlig vatten- och avloppsanläggning i likhet med andra kommunala uppgifter åvila moderkommunen.

I detta sammanhang må jämväl nämnas, att länsstyrelsen — enligt bestämmelse i 5 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar — på framställning av kommun äger ålägga huvudmannen för vatten- och avloppsanläggning att i verksamhetsområdet för anläggningen intaga sådan bebyggelse inom kommunen, för vilken vattenförsörjning och avlopp ej kan med större fördel ordnas på annat sätt. Vidare stadgas i samma paragraf att, om huvudmannen för vatten- och avloppsanläggning önskar att verksamhetsområdet skall omfatta bebyggelse, som ingår eller avses skola ingå i verksamhetsområdet för annan befintlig eller planerad anläggning, länsstyrelsen skall — där överenskommelse ej kan träffas — bestämma till vilken anläggning bebyggelsen skall hänföras.

Promemorian. I promemorian har beträffande 1955 års lagstiftning framhållits, att municipalsamhälles skyldighet att svara för tillkomsten av erforderliga vatten- och avloppsanläggningar icke, såsom tidigare, är beroende av huruvida samhället utgör särskilt hälsovårdsområde, utan knutits till frågan huruvida byggnadslagens stadsbestämmelser är att tillämpa inom samhället. Vidare har framhållits, att såsom följd härav en förskjutning inträtt också i fråga om moderkommunens och samhällets kompetens att befatta sig med dylika frågor.

Enligt vad som uttalats i promemorian har flera orsaker — bl. a. den korta tid som kom att förflyta mellan lagens antagande och dess ikraftträdande — samverkat till att de praktiska problem, som uppstått i samband med övergången till de nya reglerna, blivit större än man vid lagstiftningens tillkomst ansåg sig behöva räkna med. I samband med prövning av framställningar om medgivande för kommuner och municipalsamhällen att upptaga lån för vatten- och avloppsändamål och genom andra kända förhållanden har det visat sig, att ett icke ringa antal sådana municipalsamhällen, vilka utgör särskilda hälsovårdsområden men varest byggnadslagens bestämmelser för stad icke är gällande, före nya lagens ikraftträdande låtit projektera vatten- och avloppsanläggningar men då ännu icke beslutat om deras utförande. Inom flera av dessa samhällen torde det vara ett allmänt önskemål att anläggningarna får komma till stånd i den ordning som ursprungligen tänkts, d. v. s. genom samhällets försorg. Även det förhållandet förekommer, att en kommun planerat att utföra eller ekonomiskt understödja vatten- och avloppsanläggning för ett inom dess område beläget municipalsamhälle, som ej utgör särskilt hälsovårdsområde men varest byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning. Tillkomsten av 1955 års lag torde i båda dessa fall utgöra hinder för att planen fullföljes, såvida ej beslut därom meddelats före lagens ikraftträdande.

Den nya lagstiftningen har alltså, enligt vad som framhålles i promemorian, i vissa fall fått den konsekvensen, att kommuner och municipalsamhällen, som vidtagit åtgärder för att lösa sina vatten- och avloppsfrågor på ett visst sätt, förhindrats att fullfölja handlingsprogrammet. Vidare har en viss osäkerhet flerstädes förekommit angående de kommunala kompetensreglernas innehåll i förevarande hänseende.

För att råda bot på olägenheterna har föreslagits, att övergångsbestämmelserna till lagen tillföres en lagregel, som ger de av frågan berörda kommunerna och municipalsamhällena större möjlighet att övergångsvis ordna förhållandena på sätt i varje särskilt fall synes lämpligt. Däremot torde, framhålles i promemorian, utan särskild bestämmelse vara uppenbart, att 1955 års lagstiftning icke i och för sig medför att en kommun eller ett municipalsamhälle, som driver vatten- och avloppsanläggning, skulle nödgas nedlägga verksamheten. Närmare bestämt innebär förslaget, att kommun och municipalsamhälle utan hinder av stadgandena i 3 och 26 §§ i 1955 års lag samt 3 och 79 §§ kommunallagen skall äga att intill den 1 juli 1958 vidtaga sådan åtgärd för ordnande av vattenförsörjning och avlopp, som enligt äldre rätt skulle ankommit på kommunen eller samhället.

Yttrandena. Det i promemorian framlagda förslaget har utan närmare kommentarer tillstyrkts av *länsstyrelsen i Kristianstads län* och *svenska stadsförbundet*.

Ej heller *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *distriktsingenjören för vatten och avlopp i Göteborgs och Bohus samt Hallands län* har funnit anledning till erinran mot den föreslagna övergångsbestämmelsen. Vad angår hälsovårdssamhällenas kompetens på ifrågavarande område synes det emellertid länsstyrelsen ingalunda klart framgå, att denna i och med ikraftträdandet av 1955 års lag inskränkts ända därhän, att sådant samhälle därefter icke skulle ha befogenhet — om det därtill vore villigt — att självt befatta sig med sina vatten- och avloppsfrågor. Till stöd för hälsovårdssamhällenas fortsatta kompetens kan, enligt länsstyrelsens mening, anföras bestämmelserna i 34 § hälsovårdsstadgan och 79 § kommunallagen, jämfört med vissa departementschefens uttalanden i motiven till 1955 års lag vari påpekas, bl. a., att skyldigheten i förevarande avseende för kommunen icke nödvändigtvis behöver innebära, att kommunen själv skall utföra anläggningen utan är att anse som fullgjord, även om en icke-kommunal allmän vatten- och avloppsledning kommer till stånd med eller utan kommunens medverkan. Denna hälsovårdssamhällenas kompetensfråga är av praktisk betydelse för flera sådana samhällen inom Göteborgs och Bohus län. Så till exempel har ett municipalsamhälle nyligen avslutat omfattande kostnadskrävande utredningar för ordnandet av samhällets vattenförsörjning och är därjämte berett att utan ekonomiskt stöd av kommunen låta utföra härför projekterade anläggningar. Det framstår som angeläget, att all tvekan rörande hälsovårdssamhällenas kompetens på ifrågavarande område undanröjes.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anför, att inom länet för närvarande finnes 23 municipalsamhällen. I samtliga samhällen gäller byggnadslagens bestämmelser för stad samt — med ett undantag — även vad i hälsovårdsstadgan är föreskrivet för stad. För detta läns vidkommande har sålunda den nya lagstiftningen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar endast i ett fall medfört en förskjutning av moderkommuns och municipalsamhäl-

les kompetens att befatta sig med dessa frågor. Det nu föreliggande lagförslaget skulle följaktligen för länet få en till detta fall begränsad betydelse. Mot förslaget har länsstyrelsen emellertid intet att erinra, då det skulle lösa vissa praktiska övergångssvårigheter, som visat sig vara för handen på flera håll.

Svenska landskommunernas förbund finner det av behovet påkallat, att de aktualiserade spörsmålen lagstiftningsvägen regleras. Det är självfallet en vansklig uppgift att söka utfinna en formel, som täcker hela det frågekomplex, som på hithörande område kan komma att kräva sin lösning. Vid utformande av en lagregel, som ger de av frågan berörda kommunerna och municipalsamhällena större möjlighet att övergångsvis ordna förhållandena på sätt i varje fall synes lämpligt, bör dock särskilt uppmärksammas, att densamma icke lämnar utrymme för framtida kompetenskonflikter mellan municipalsamhället och moderkommunen, varjämte det bör framstå såsom angeläget att tillse, att avvecklingen av municipalinstitutet icke därigenom hindras eller försvåras. Från kommunalt håll har, såvitt förbundet därav berörts genom hänvändelser till dess centralbyrå, ännu icke rests några spörsmål, som kan tjäna till ytterligare vägledning för bedömning av de med övergången till en ny lagstiftning på vatten- och avloppsområdet förenade olägenheterna. De i promemorian anmärkta förhållandena ger dock anledning till vissa frågeställningar. Här om anför förbundet:

I promemorian erinras om, att sådana municipalsamhällen, vilka utgöra särskilda hälsovårdsområden men varest byggnadslagens bestämmelser för stad icke gälla, före nya lagens ikraftträdande låtit projektera vatten- och avloppsanläggningar men då ännu icke beslutat om deras utförande. Den föreslagna bestämmelsen skulle möjliggöra för dessa municipalsamhällen att fullfölja handlingsprogrammet genom beslut av den kommunala representationen inom viss tid, bestämd till tre år från ikraftträdandet den 1 juli 1955 av lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. Innebörden av den föreslagna bestämmelsen med avseende på nu anmärkta förhållanden synes dock oklar. Den omständigheten, att vatten- och avloppsanläggningar projekterats för ett municipalsamhälle, utsäger icke någonting om när och i vilken takt arbetena skola utföras. Anläggningarna kunna av olika skäl böra komma till utförande etappvis. Ett principbeslut inom treårsfristen att utföra anläggningarna utesluter icke nödvändigheten av senare beslut rörande utförande av olika etapper av företaget, vilka det skulle ankomma på moderkommunen att fatta, liksom ett beslut att utföra exempelvis en etapp kan efter treårstidens utgång åtföljas av beslut att utbygga övriga etapper. Den föreslagna bestämmelsen kan under sådana omständigheter medföra, att frågan om den slutliga lösningen av municipalsamhällets vatten- och avloppsfrågor ställes på framtiden med därav följande uppskjutna olägenheter. Motsvarande spörsmål uppställa sig beträffande moderkommunens befogenheter att inom treårsfristen med stöd av äldre rätt engagera sig till förmån för ett municipalsamhälle, varest byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning.

Av förarbetena till lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar synes framgå, att ett municipalsamhälle, som vid tiden för lagens ikraftträdande var huvudman för vatten- och avloppsanläggningar inom samhället, även i fortsättningen skall äga handha anläggningarna. I fråga om så-

dant municipalsamhälle, varest byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning, torde några kompetenskonflikter icke behöva uppkomma, som sammanhänger med en utbyggnad av anläggningarna. Däremot synes det alltjämt vara en öppen fråga, hur långt kompetensen sträcker sig för ett municipalsamhälle, där byggnadslagens stadsföreskrifter icke gäller, att besluta om utbyggnad av befintliga, av samhället drivna vatten- och avloppsanläggningar. Ett ingripande härvidlag av moderkommunen skulle leda till en situation, där klara gränslinjer mellan municipalsamhället och moderkommunen skulle svårigen kunna dragas i kompetenshänseende. Det synes därför angeläget, att jämväl dessa spørsmål göres till föremål för närmare överväganden.

Även länsstyrelsen i Västerbottens län har särskilt uppmärksammat del fallet, att en kommun eller ett municipalsamhälle utfört en vatten- och avloppsanläggning före ikraftträdandet av 1955 års lag och att behov därefter uppkommer av sådan anläggning för ytterligare bebyggelse. De kommunala kompetensreglerna torde då leda till att huvudmannskapet måste uppdelas. Om kommunen och municipalsamhället är ense om att en uppdelning icke är önskvärd, synes det angeläget att en sådan undvikas. Länsstyrelsen har därför hemställt att det framlagda förslaget kompletteras med en lagregel, som möjliggör detta.

Distriktsingenjören för vatten och avlopp i Kristianstads län har ifrågasatt, om skäl föreligger att tidsbegränsa den föreslagna övergångsbestämmelsen.

Ännu längre i samma riktning går yttrandet från *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, som i stället för den i promemorian framlagda lösningen förordat en generell bestämmelse, enligt vilken det skall vara vederbörande kommun obetaget att efter överenskommelse med municipalsamhället inträda såsom huvudman eller på annat sätt bistå samhället med beredande av vattenförsörjning och avlopp för dess bebyggelse. Styrelsen anför:

Med den taxe- och finansieringspolitik beträffande vatten- och avloppsanläggningar, som landskommunerna ofta tillämpa, nämligen att en betydande del av kostnaderna för vatten och avlopp täckes av skattemedel och endast en förhållandevis ringa del uttages i form av avgifter av brukarna, kommer en strikt tillämpning av 26 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar med nödvändighet att leda till att i nämnda lagrum avsedda municipalsamhällen måste begära att bli upplösta. Deras invånare få i annat fall dels helt bestrida egna vatten- och avloppsanläggningar — genom avgifter och municipalskatt — dels bidra till andra vatten- och avloppsanläggningar i kommunen via kommunalskatten.

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens erfarenhet beträffande utförda och planerade anläggningar inom municipalsamhällen, har emellertid moderkommun i strid med kommunalrättens formella kompetensregler i ett betydande antal fall lämnat municipalsamhälle bistånd och medverkan för lösandet av dess vatten- och avloppsfråga. Att så kunnat ske beror givetvis på att kommuns formellt »olagliga» beslut icke överklagats, vilket förhållande i sin tur i flertalet fall torde berott därpå, att man inom kommunen ansett det riktigt och rättvist att kommunen lämnat municipalsamhälle och dess invånare motsvarande hjälp för vatten- och avloppsfrågans lösande, som annan tätbebyggelse inom kommunen erhåller.

Vid municipallagstiftningens tillkomst torde man icke ha förutsett, att kompetensreglerna skulle leda till dubbelbeskattning av sådan omfattning som 26 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar kan ge upphov till. Vill man icke genom strikt tillämpning av lagrummet i fråga de facto tvångsupplösa berörda municipalsamhällen — vartill anledning torde saknas — och vill man ej heller gå så långt, som 1946 års vatten- och avlopps-sakkunniga föreslog i sitt betänkande SOU 1951: 26, nämligen att moderkommunen ålägges skyldighet att ställa sig som huvudman för municipalsamhälles vatten- och avloppsanläggning (beträffande befintlig anläggning dock först efter framställning från samhället), synes en lämplig medelväg vara, att kommunen får rätt men icke skyldighet att bistå municipalsamhälle beträffande vatten och avlopp. Någon anledning att för närvarande göra en dylik bestämmelse tidsbegränsad, synes icke föreligga. Erforderlig lagändring kan lämpligen ske genom tillägg till 26 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar av förlagsvis följande lydelse »... äga tillämpning, dock vederbörande kommun obetaget att efter överenskommelse med municipalsamhället inträda såsom huvudman eller på annat sätt bistå municipalsamhälle med beredande av vattenförsörjning och avlopp för dess bebyggelse».

Införes en bestämmelse av denna innebörd, komma de i 26 § avsedda municipalsamhällena att kunna fortleva i den mån samhällena och respektive moderkommuner äro ense härom och kommunerna lämna samhällena ungefär samma bistånd för vatten och avlopp, som annan tätbebyggelse erhåller eller avses att erhålla. Vägrar kommun samhälle skäligt bidrag, torde detta leda till, att samhället finner sig nödsakat att begära upplösning. Kommunen kan då, om behovet av vatten- och avloppsanläggning är trängande, jämlikt 3 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar ålägga ombesörja eller tillse att anläggning kommer till stånd. Kommunen har alltså möjlighet att själv avgöra om den vill framtvinga upplösning av municipalsamhället eller genom skäligt bidrag möjliggöra för detsamma att leva vidare.

Samtidigt som styrelsen tillstyrker en lösning enligt ovan, anser sig styrelsen bestämt böra avstyrka en tidsbegränsad övergångsbestämmelse enligt till promemorian fogat förslag. Behovet av bestämmelsen torde komma att kvarstå med praktiskt taget oförändrad styrka efter den föreslagna övergångstidens slut. Att anknyta tillåtligheten av åtgärder enligt övergångsbestämmelsen till vad som enligt äldre rätt skulle ankommit på kommunen och på samhället, skulle enligt styrelsens mening leda till komplicerade rätts- och tolkningsfrågor. Några bärande skäl att vidmakthålla en i äldre rätt uppdragen, formell kompetensgräns mellan municipalsamhälle och moderkommun torde icke kunna förebringas på ifrågavarande område. Ur praktisk synpunkt synes det angeläget, att lagstiftningen anpassas efter den utveckling som i verkligheten ägt rum i och med att i ett betydande antal fall kommun biträtt och alltjämt biträder municipalsamhälle med vatten- och avloppsfrågans lösande. Att av teoretiska skäl genom lagstiftning vrida denna utveckling tillbaka framstår ur de synpunkter väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har att företräda såsom ofogat och olyckligt.

Styrelsen vill därjämte framhålla, att en strikt tillämpning av 26 § icke kan ske, utan att konflikt uppstår med andra bestämmelser i lagen. Om t. ex. municipalsamhälle med stöd av 5 § yrkar att moderkommunens anläggning för ett angränsande område utsträcker att omfatta även samhället, vilket i vissa fall torde vara den lämpligaste lösningen, blir kommunen jämlikt 5 § huvudman för samhällets anläggning och detta i strid med 26 §. Vidare torde det före lagens tillkomst ha funnits anläggningar i municipal-

samhällen som handhafts av vederbörande moderkommun. Kommunen synes jämlikt 10 § vara *skyldig* att i fortsättningen driva och underhålla sådan anläggning, samtidigt som det *icke* skulle vara *tillåtet* för kommunen att lämna t. ex. ett annat municipalsamhälle i samma kommun bistånd för att efter den 1 juli 1955, eventuellt 1958, lösa dess vatten- och avloppsfråga.

Även *länsstyrelsen i Västerbottens län* har i sitt yttrande framkastat tanken på en lagändring med det av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen antydda innehållet. Som motivering har anförts, bl. a., att ett municipalsamhälle, som icke mäktar med kostnaderna för vatten och avlopp, nu endast har alternativet att låta sig upplösas, något som emellertid dels kan stöta på motstånd från kommunens sida och dels kan vara olägligt för samhället, vars invånare måhända befinner sig i betydande minoritet i förhållande till kommunen i övrigt.

Departementschefen. Såsom framgår av den föregående redogörelsen har med ikraftträdandet den 1 juli 1955 av lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar vissa ändringar inträtt i fråga om skyldigheten att utföra och driva erforderliga anläggningar för vattenförsörjning och avlopp inom municipalsamhällen. Tidigare har det ansetts åligga municipalsamhälle, som utgjorde särskilt hälsovårdsområde, att sörja för vatten- och avloppsanordningar i den mån det påkallades av sanitära missförhållanden. I 1955 års lag har det uttryckligen fastslagits, att kommun är ansvarig för sådana anordningar för vatten och avlopp, som erfordras till förekommande av sanitär olägenhet, och att sådan skyldighet såvitt angår municipalsamhälle skall ankomma på samhället, dock endast såvida fråga är om municipalsamhälle varest byggnadslagens bestämmelser för stad äger tillämpning. Beträffande municipalsamhälle, där hälsovårdsstadgans men ej byggnadslagens regler för stad är tillämpliga, ankommer skyldigheten på moderkommunen.

Det har rått en viss osäkerhet om vilka konsekvenser denna förskjutning av *skyldigheten* att svara för vatten- och avloppsanläggningar medfört beträffande *befogenheten* att taga befattning med sådana frågor. Med hänsyn till de kompetensregler som finnes i kommunallagen torde det dock få anses klart, att municipalsamhälle som är hälsovårdsområde men ej faller under byggnadslagens stadsbestämmelser icke skall befatta sig med vatten- och avloppsfrågorna för samhället, utan att det ankommer på moderkommunen att handha dessa frågor. Vidare torde moderkommun ej äga kompetens att befatta sig med vatten- och avloppsfrågor inom municipalsamhälle där byggnadslagens regler för stad är gällande. Det är dock att märka, att av 5 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar följer att kommun eller municipalsamhälle i vissa fall kan få handha vatten- och avloppsfrågor, som ligger utanför det sålunda angivna kommunalrättsliga kompetensområdet.

Mot själva grundprincipen för 1955 års lagstiftning i det nu ifrågavarande avseendet — att ansvaret för vatten- och avloppsfrågorna sammankopplas med ansvaret för bebyggelseplaneringen — har i stort sett icke riktats någon kritik. Vad som vållat svårigheter är konsekvenserna av den nya lag-

stiftningen särskilt i sådana fall då anläggning redan projekterats men ej kommit till utförande eller beslutats före den nya lagstiftningens ikraftträdande.

En tänkbar lösning för att komma till rätta med de problem som sålunda uppkommit är att de kommunala kompetensreglerna modifieras genom en ny bestämmelse, som ger möjlighet — men icke skyldighet — för kommun att inträda som huvudman för vatten- och avloppsanläggning inom municipalsamhälle, varest byggnadslagens bestämmelser för stad är tillämpliga, och att lämna ekonomiskt stöd till anläggningen om den drives av municipalsamhället. En dylik bestämmelse — vilken förordats i ett par av yttrandena över den i ärendet upprättade promemorian — skulle emellertid innebära ett avsteg från de principer som ligger till grund för de kommunala kompetensreglerna. Det kan även antagas, att den skulle kunna bidra till att konservera sådana municipalsamhällen, vilka måhända icke har förutsättningar att i längden bestå. Jag anser mig därför ej kunna förorda detta alternativ, som för övrigt ej innebär någon lösning av svårigheterna för de municipalsamhällen, där hälsovårdsstadgans men icke byggnadslagens stadsbestämmelser är gällande och vilka projekterat att själva utföra anläggningar.

Den lösning som anvisats i promemorian och som direkt tar sikte på de övergångssvårigheter som på olika håll föranletts av redan projekterade anläggningar synes mera ändamålsenlig. Förslaget i promemorian innebär, att den nya lagstiftningen icke skall utgöra hinder för kommun eller municipalsamhälle att under en övergångstid av tre år vidtaga sådan åtgärd för ordnande av vattenförsörjning och avlopp, som enligt äldre rätt skulle ankommit på kommunen eller samhället. Jag vill i princip tillstyrka detta förslag. Övergångstiden torde dock kunna sättas kortare, förslagsvis till den 1 april 1957. I enlighet härmed bör — med viss jämkning i övrigt av den föreslagna lagtexten — stadgas, att 1955 års lag, såvitt den medför inskränkning av hittillsvarande befogenhet för kommun eller municipalsamhälle att vidtaga åtgärd för vattenförsörjning och avlopp, ej äger tillämpning före den 1 april 1957. Härigenom får alltså kommun eller municipalsamhälle möjlighet att, utan hinder av sådan ändring av dess kompetens, fatta beslut om anläggning för vattenförsörjning och avlopp under den angivna perioden samt sedermera verkställa beslutet. Med den föreslagna regeln torde de svårigheter som uppkommit vid tillämpningen av den nya lagstiftningen i nu berörda hänseenden väsentligen komma att elimineras. Såsom framgår av uttalanden vid remissbehandlingen av promemorian är det visserligen icke uteslutet att vissa kompetenskonflikter kan uppkomma. Dessa torde dock som regel kunna på ett tillfredsställande sätt lösas efter omständigheterna och med tillämpning i förekommande fall av de förut berörda bestämmelserna i 5 § lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.

Lagändringen torde böra träda i kraft snarast möjligt. Det torde utan uttryckligt stadgande vara klart, att lagändringen äger verkan från den 1 juli 1955.

I enlighet med vad nu anförts har inom justitiedepartementet utarbetats *förslag till lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar.*

Föredraganden hemställer, att lagrådets yttrande över lagförslaget, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar (*Bilaga A*)¹, måtte för det i § 87 regeringsformen angivna ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Vid protokollet:
Torsten Johansson

¹ Denna bilaga, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga B

**Vid den remitterade promemorian fogat förslag till lag angående ändring
av övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om
allmänna vatten- och avloppsanläggningar**

Härigenom förordnas, att övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 om allmänna vatten- och avloppsanläggningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Denna lag — — — juli 1955.

Lagen skall — — — sitt verksamhetsområde.

Utan hinder av stadgandena i 3 och 26 §§ denna lag samt 3 och 79 §§ kommunallagen äger kommun och municipalsamhälle att intill den 1 juli 1958 vidtaga sådan åtgärd för ordnande av vattenförsörjning och avlopp, som enligt äldre rätt skulle ankommit på kommunen eller samhället.

Kostnad som — — — i byggnadslagen.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 6 april 1956.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
GÖSTA LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 5 april 1956 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 mars 1956, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsrådet V. Körlof.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1956.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för social-, kommunikations-, finans- och inrikesdepartementen samt statsrådet Hjalmar Nilsson anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, lagrådets den 6 april 1956 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 23 mars 1956 remitterade förslaget till *lag angående ändring i övergångsbestämmelserna till lagen den 3 juni 1955 (nr 314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar*.

Föredraganden hemställer, att lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulla Larsson